

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (tiskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROČNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21:60, polletna K 10:80, četrtletna K 5:40, mesečna K 1:80; za Nemčijo celoletno K 26:40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36:—.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Šelenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petstotnica 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — Inzerate sprejema upravništvo. Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštnine proste.

Posamezne številke po 8 vin.

Štev. 298.

V Ljubljani, v torek dne 4. junija 1912.

Leto II.

Vabilo na naročbo.

Zarja izhaja vsak dan ob 11. dopoldne in tane naročnina

Za avstro-ogrske kraje:	
celoletna	K 21:60
polletna	10:80
četrtletna	5:40
mesečna	1:80

Za Nemčijo:	
celoletna	K 26:40
polletna	13:20
četrtletna	6:60
mesečna	2:20

Za ostalo inozemstvo celoletno 36 kron in sicer s pošiljanjem na dom ali po pošti. Naročnino je pošiljati naprej.

Posamezna številka 8 vin. v administraciji in tobakarnah:

Naročnina se pošilja pod naslovom: Upravništvo „Zarje“ v Ljubljani.

Socialistična misel.

Kadar nanese med indiferentnimi ljudmi beseda na socializem, se navadno od te ali one strani pojavi vprašanje: Kaj pravzaprav hočejo socialisti? In če nalete taki ljudje na pravega socialista, zahtevajo od njega odgovor, jasen in točen odgovor z vsemi posameznostmi, o katerih se je more poroditi radovednost v razglatih glavah.

Ali vprašanje je zgrešeno, in kdor pričakuje odgovor nanj, dokazuje, da res nima pojma o socializmu. Zakaj v tistem pomenu, v katerem se besede navadno rabijo, se sploh ne more reči, da socializem nekaj hoče. Socializem ne terja, temveč raziskavanje in nauk. Socializem ne zahteva, da se imajo delovna sredstva izročiti človeški družbi v skupno last, temveč uči, da je drugačen izhod iz pekla, ki ga ustvarja kapitalizem, nemogoč in da se bo kolektivna, skupna last delovnih sredstev neizogibno uresničila. To pa preustvari vso podlago družbe, ki se mora na izpremenjeni podlagi povsem drugače urediti in organizirati. V glavnih potezih se tudi lahko dožene, kakšna bo nova organizacija: podobnosti so pa vprašanje bodočih časov.

Ljudem, ki poznajo današnji dan in katerih spomin sega le v kratko dobo njihove mladosti, se zdi taka preuredba gorostasna, nemogoča, in zato menijo, da je izmišljena, skonstruirana na papirju, zasajana v lenih urah brez dela. Če bi bilo res tako, tedaj bi bila politična ideja ne mrtvo rojeno dete. Zakaj gospodarske sile si ne dajo predpisovati potov, ker so močnejše od predpisov; in najlepše utopije so ostale praktično brez uspeha, ker niso bile zgrajene na trdnih tleh dejstev, ampak so izhajale iz pobožnih želj in vroče fantazije. Z nekaterimi so napravili praktične poizkuse; posamezniki so doprinali v ta namen velikanske žrtve. Nekaj časa so take falansterne, kolonije, komunistične občine, života rile, pa so propadle. Kar ni sposobno za življenje, ne more živeti.

Tudi taki poizkusi so socializmu le snov za raziskavanje, za študij, kakor sploh vsi družabni pojavi. Niso mu pa cilj in namen.

Socializem hoče predvsem vedeti, kaj je človeška družba in kakšna je, kakšno je razmerje med njo in posameznikom, pa med njenimi posameznimi deli. Nadalje hoče dognati, na kakšen način je družba tak postala, kakršna je, iz česa se je razvila in kako se je razvila. Tukaj je glavno vprašanje, kateri činitelji določajo družabni razvoj. Če se znanstvenemu raziskavanju posreči, da najde pravi odgovor na ta vprašanja, tedaj je mogoče dognati, kam vodi nadaljni razvoj. Proučevanje rezultata družabnih in razvojnih činiteljev pa je glavna naloga socializma.

Človeška družba je jako pisana, in pojavov njenega življenja je tako ogromno število, da se posamezniku lahko zmede pogled, če hoče vjeti njeno celotno sliko. Kamor človek pogleda, povsod je boj: Tu so boji narodov, plemen, pasem, tam boji verskih družb; če se pogleda malo drugače, se zasacita moški in ženski spol v boju; državna oblika je predmet boja tukaj, okrog kulturnih posebnosti se sučejo boji tam. In raznim učenjakom je to zadostovalo, pa so izrekli svoje nauke: »Zgodovina človešva je večni boj nasprotnih plemen.« Drugi pa so učili: »Namen človeške družbe je zedinjenje človeške družbe, je zedinjenje v eni cerkvi.« In tretji so zatrdili: »Spojno vprašanje je vprašanje človeštva.«

Za vsako tako trditev se lahko najde toliko primerov, da je naposled videti, kakor da bi bila dokazana. Pa vendar je tako označevanje zgodovine preveč površno. V vseh teh teorijah ni najti splošnega, za vse slučaje veljavnega načela, če je kje dvoje narodov v boju, ima vendar vsak zase v svojem okvirju notranje boje, in boje posameznih delov prvega naroda so v bistvu povsem enake borbam, ki se vrše v domačiji drugega. Neka nasprotja se opažajo povsod, nasprotja, ki so v svojem najglobljejšem značaju po vsem svetu enaka. To so nasprotja med gospodujočimi in podjarmljenimi, med vladajočimi in služečimi, nasprotja med posameznimi razredi človeške družbe. Zgodilo se je včas, da je bil cel narod podložen drugemu, ki ga je zaslužil; zlasti v starih dobah, ko so bile selitve plemen še nekaj navadnega, se je večkrat zgodilo, da je zmagovalni rod potisnil premaganega v sužnost. Tedaj je med obema

nastalo razredno razmerje, in bistveno je bilo razredno, ne pa narodno nasprotje. Zakaj zgodilo se je tudi, da je zmagovalo plemo sprejelo narodnost premaganega, ali prilastilo si je gospodstvo nad poraženim, kateremu je postalo po jeziku brat.

Vazno pa je vprašanje, kaj je odločevalo v bojih, ki so od prvih začetkov človeške zgodovine vedno razsajali na zemlji, kjerkoli so prebivali ljudje. Tudi v tem se je včas izkušala čudna niozofija, pripisujoča zmagovitost zdaj visji kulturi, zdaj prirojeni hrabrosti, zdaj zopet dragocenejši veri. Enostavna resnica pa je ta, da je vedno zmagovala in še dandanes zmaga višja sila.

Pa je pač lahko raznovrstna. Če se spopade dvoje golorokih ljudi, odločuje tista moč, ki jo prinaša borilec sam s seboj v svojih mišicah, v svojem tilniku, v svoji spretnosti in v svoji zvižanosti. Osebnostne prednosti pa se morajo takoj vaj deloma umakniti, čim imata nasprotnika bojna sredstva v rokah. Mali David je premagal velikana Golijata, ker je bil njegovo orožje uspešnejše od hrustove telesne moči.

Ali boj ni samo pretep na krvavem polju. V vsakdanjem takozvanem mirnem življenju je veliko več bojev kakor na vojnah, in ravno oni navidezno mirni boji so neznansko bolj vplivali na razvoj človeške družbe, kakor vse krvave bitke.

Tudi v teh bojih je odločevalo boljše sredstvo. Ze v najstarejših dobah so bili na boljšem oni, ki so znali kamen izpremeniti v orodje. S pomočjo delovnega sredstva se je človeštvo dvignilo nad živalstvo, nad surovo prirodno življenje, in razvoj delovnih sredstev označuje in spremlja razvoj človeške družbe. Ljudstvo, ki se je naučilo uporabljati bron, je bilo na boljšem kakor ono, ki se je posluževalo samo kamnitega orodja; železo pa se je povzpelo življenje, ko je upreglo par in pozneje elektriko v svojo službo.

Popolnost delovnega sredstva je močan razvojni činitelj. Odločilno pa je v socialnem oziru, kdo je lastnik delovnega sredstva. Zakaj on je tudi gospodar dela in izdelkov, torej lastnik vseh onih sredstev, s katerimi lahko gospoduje.

Stroji in tovarne, jame in polja, železnice in parobrodje, delovna sredstva in najširši zmisel, so dandanes kapitalistična last. Po vseh zakonih razvoja ni moglo priti drugače. Tako kakor je, je nujno morala postati. Vzporedno z razvojem dela in njegovih načinov so korakali vsi drugi razvojni elementi, duševni in gnetni; to je povzročilo, da ne bi bil mogel nihče drugi kakor kapitalisti v gotovih razmerah prevzeti modernih delavnih sredstev v svojo last; s tem pa jim je moralo nujno pripasti gospodstvo.

Kapit. je neizogibno stopnja v razvoju človeške družbe. Ali samo stopnja je; kakor vsaka druga, se bo morala tudi kapitalistična organizacija družbe umakniti novi. Odločil pa bo njen neizogibni poraz tisti boj, ki vihra, odkar je mogoče govoriti o družbi sploh: Odločil bo razredni boj, ki še nikdar ni bil tako jasen, tako nezakrinkan kakor v naših časih.

Interesi delavstva, ki se bojuje za svojo osvoboditev, so pravzaprav interesi človeštva. Boj proletarijata je zgodovinska naloga in njegov cilj ne more biti nobena utopija, nobena fantazija, ampak le to, kar izhaja nujno iz razvoja samega. Proletariat je navsezadnje le orodje zgodovine, ki koraka po potih nujnosti. Socializem ne predpisuje delavstvu ciljev, temveč mu jih le razodeva. Socializem ne modruje, kakšni smotri bi se dali izumiti, da bi bili čim lepši, temveč le označuje pota, po katerih se najbolje pride do ciljev, ki so neizogibni, ker jih določajo neizpremenljivi zakoni razvoja.

Socialistična misel je stroga, neizprosna, misel, ki se poraja iz trdnih dejstev. Zato ne more poginiti, ne izginiti, ampak se mora nujno krepčati. Čimbolj se bistrijo razmere, čimbolj se jači spoznavanje dejstev in pravih nasprotij v družbi. Nekdaj je bila to misel posameznikov, ki so razumeli razvoj, njegove pogoje in njegovo pot. Čimdalje bolj pa postaja to misel delavskih množic, ogromne večine človeštva, nekdanj tako slabe, da je morala trpeti vsako sužnost, danes že toliko okrepčane, da se lahko bojuje, in vsak dan pridobivajoče toliko moči, da mora priti dan, ko zmaga.

Poslanec Silberer najden.

Žalostno nalogo so imele ekspedicije, ki so o binkoštnih praznikih preiskavale divje gorovje okrog Celja ob Jezeru. Tam se je lani izgubila zadnja sled poslanca Silbererja, ki se je hotel v gorah naučiti nekoliko svežega zraka in za par ur odpočiti od trdega, telo uničujočega in živce dražečega dela. Kdor hoče v službi delavstva vestno opravljati svojo nalogo, mora biti delavec v popolnem pomenu besede. In tak delavec je bil Silberer. V strokovni organizaciji pekov, v politični organizaciji, od lanskih volitev tudi v parlamentu, je žrtvoval dolžnostim, katere je prevzel, vse svoje moči, tako da jih je skoraj popolnoma izčrpal. Kratak čas pred svojo smrtjo je bil v Ljubljani. Vazne strokovne zadeve so ga bile pripeljale sem. Sodrugi, ki so tukaj z njim občevali, so opazili, da ga je breme, ki si ga je bil naložil na rame, telesno zelo potrolo. Videti je bilo, da je bil potreben počitka. Sam pa je mislil, da bo zadostoval kratak čas samote in da ga bo bistri gorski

zrak dovolj osvežil. Bil je velik ljubitelj prirode, strasten turist, izurjen smučač, pa je šel iskat primeren kraj, kjer bi se njegovi živci zopet okrepčali za novo delo.

Najprej je upal, da najde na Gorenjskem, po čemer je hrepenel; odpeljal se je do Jesenic, misleč, da bo tam že dovolj snega. Ali nada ga je prevarila, pa se je odpeljal po državni železnici dalje. V Celju ob Jezeru (Zell am See) so ga še videli. Potem se je izgubila vsaka sled. Ko se ni vrnil na Dunaj, je njegove znanke in tovariše takoj obšel strah, da ga je zadela nesreča. Napotila se je za njim ekspedicija, toda razmere v gorah so bile tako neugodne, da se je morala vrniti brez uspeha. In ves zimski čas ni bilo misliti na to, da bi se ekspedicija obnovila.

Bil je resnično tragičen slučaj. Ali politično življenje v Avstriji je tako podivjalo, da ni mogla nasprotniška obrekljivost niti vprico te žalostne zatajiti svoje hudobnosti. Niti veličanstvo smrti v svoji turobnosti ni bilo dovolj močno, da bi bilo zavezalo strupene jezike krščanskosocialnega barbarstva. V glavnem klerikalnem glasilu, v dunajski »Reichspost«, se je pričela nesramna gonja, ki je hotela oskruniti mrtvi prah ponesrečenega nasprotnika, in s hijsko slastjo so ji sledila vsa klerikalna peresa. Obziri na mrliča, obziri na družino so bili neznani srcem, ki prekipevajo same »krščanske ljubezni«. Ker se je nesreči, ki je zadela Silbererja, pridružila še nesreča, da niso mogli najti mrtvega trupla, si je krščanski list izmišlil podlo bajko, da socialistični poslanec sploh ni bil v hribih, temveč da je pobegnil v Ameriko in vzel blagajno svoje strokovne organizacije s seboj.

Nobeno dokazilo ni zadostovalo hijenam. In nikjer niso mogli politični banditi najti dovolj blata, da bi ga nametali na mrtvega nasprotnika. Malo pomoto ženske, ki je zamenjvala imena, so porabili, da so apodiktčno trdili, da so Silbererja videli živega in zdravega v Ameriki, ko so bila znana že najraznovrstnejša deistva, iz katerih ni bilo mogoče sklepati nič drugega kakor nesrečo v gorah. Ko je dunajska »Arbeiter-Zeitung« poskrbela za zanesljivo poročilo iz Novega Jorka, je »Reichspost« še govorila o spletkarijah, in še pri zadnjih občinskih volitvah so krščanski socialci agitirali s tem nesramnim obrekovanjem.

Šele o binkoštnih je bilo nekoliko upati, da bo mogoče preiskati hribe in da se nemara najde truplo. Prestovoljne ekspedicije so ob največjem trudu storile, kar se je dalo. Toda tudij to delo je ostalo brez uspeha.

V nedeljo pa je bil končno naplačan trud. Po neuspehu binkoštnih ekspedicij se je bolinbolj utrjevalo mnenje, da je Silberer v nasprotju s prvotnimi kombinacijami vendar prekorajil greben in dospel na Hundstein, pa ga je tam dohitela nesreča. To mnenje je sedaj potrjeno. Na Hundsteinu v nekem prepadu je bilo v nedeljo jutraj najdeno mrtvo truplo, in spoznali so, da je ponesrečenec res sodrug Silberer.

Zdaj je torej infamna legenda o njegovem begu tako razveljavljena, da je tudi največja hudobnost ne more več oživeti. Skrunitev mrliča, ki jo je uganjalo klerikalno časopisje cele mesece, je naposled dokazana z najnepobitnejšim dokazom in vsemu svetu je zdaj jasno, kako brezprimerno podlo je orodje, katerega se klerikalizem poslužuje v političnem boju. Mrlič se ne more braniti, torej z loparjem po njem — to je pač vrhunec podlosti; in na ta vrhunec je splezal avstrijski klerikalizem.

»Krščanski« časopisje bo sedaj zabeležilo kratko vest: »Truplo poslanca Silbererja so našli.« In to bo vse. Ob prvi priliki pa bo zopet obrekovalo in streljalo s strupenimi puščami. Zakaj brez podlosti ne more živeti; to je edini zrak, ki ga diha z naslodo.

Žensko delo.

Socialno-politični odsek je minuli teden razpravljaval o zakonskem predlogu sodr. Hanusch, da zahteva določitev deseturnega maksimalnega delavnika za žene. V Avstriji velja še zmerom enajsturni maksimalni delavnik in niti žene niso deležne ugodnosti, da bi se skrcil predolgi delovni čas. Tudi to pot razprava ni rodila zaželjenega uspeha, ker so se meščanske stranke uprle socialno demokratičnemu predlogu in odbile delavsko zahtevo, češ da jim je delavski blagor močno pri srcu, ampak da morajo domačo industrijo obvarovati prelude škoda, pretežkih socialno-političnih bremen.

Kako neodkritosrčno, kako nazadnjaško je to stališče, nam kažejo dejstva. Povsod kjer je krajši delovni čas, nego v Avstriji, cvete industrija in industrijski razvoj napreduje mnogo hitreje nego pri nas.

Iz najbolj razvite industrijske dežele na svetu, iz Anglije prihaja poročilo, da delavstvo letos na majskih demonstracijah ni nič več terjalo osemurnega, temveč šesturni delavnik. To modifikacijo mednarodno določene majske zahteve soangleški delavci utemeljili s tem, da si je angleško delavstvo večinoma že izvajalo osemurni delavnik in da bi bila abotna zahteva po nečem, kar je že uvedeno. Vzlic temu, da je osemurno delo uvedeno že skoro v vsej angleški industriji, cvete angleška industrija, dočim gre razvoj pri nas le počasi naprej.

Kako neopravičen je upor meščanskih strank proti uvedbi deseturnega delavnika za žene, kaže izjava referenta dr. Freilberja, ki je moral sam priznati, da so si ženske že v mnogih avstrijskih industrijah izvajevale deseturni delavnik. Resnica je celo, da delajo vsled strokovne agitacije in organizacije žene v nekaterih industrijskih panogah še manj kot po deset ur na dan. Takodelajo n. pr. tobačne delavke po 8 in tričetrt urnadan, če so se izdelki posamezne delavke vzlic temu povečali, kaže to, da skrajšanje delovnega časa ne ustavlja produkcije. To preprosto resnico spoznavajo že celo klerikalci, ki so v socialno političnih rečeh zelo počasnih misli. V 4. letošnjem zvezku »Stimmen aus Maria-Laach« razpravlja jezuit pater Henrik Koch o veliki zmoti, kakor da bi delavci ob daljšem delovnem času tudi več producirali. Človek ni stroj, ki ga lahko brez prestanka goniš. Izkušnja kaže: Čim krajše in čim lažje je dnevno delo, čimbolj delavec lahko razvije svoje dušne sile, tem živahnejše, veselejše in umnejše je njegovo delo in tem uspešnejše.

Če pa delavke opazujejo te razprave v parlamentih spoznavajo bolj in bolj, da se pomoč ne usuje odgor. Kar nam zakon odreda, to si moramo vzeti sami vzlic zakonu. Če je bilo mogoče, da smo za tobačne delavke dosegli 8 in tričetrt urno delo, pojde tudi vdruhih industrijah, da si izvajujemo deseturni delavnik, in kjer je deseturni delavnik že v veljavi, krajši delovni čas. Predpogoj boja za krajši delovni čas pa je krepka strok, organizacija. Nekaj časa utegne še poteči, preden dosežejo avstrijske žene politične pravice; ampak eno orožje in eno pravico imamo že: koalicijsko svobodo, pravico do strokovne organizacije. Če nam angleške delavke in delavci kažejo s svojo zahtevo po šesturnem delavniku poslednji cilj, ki je v sedanjih razmerah izvedljiv, nam mora njih zgled biti glasni poziv, da opustimo dosedanj mlačnost, da se pridružimo strokovni organizaciji in da z vso silo započnemo boj za osemurni delavnik!

Naš osmi strankin zbor.

V enakem smislu je odkazan izvrševalnemu odboru sledeči predlog Tomšič:

Politične in vse druge strankine organizacije imajo odračunavati po 5 v za strankin davek izvrševalnemu odboru in sicer tako kakor to določa strankin statut.

Izvršev. odbor stranke se poziva, da zahteva od strokovnih zvez strankin davek, ki ga plačujejo strokovne organizacije svojim zvezam.

Sprejet je bil predlog dr. Tomšiča:

»Potrdilne znamke za strankin davek izdajati in organizirati razprodajo vžgalic, kolekov, znakov in drugih predmetov v prid strankinih ustanov je opravičen izključno le izvrševalni odbor stranke.

Sprejeta sta predloga tržaške organizacije:

1. »Vaznejše seje ožjega izvrševalnega odbora se morajo naznaniti v strankinem glasilu vsaj pet dni prej, po možnosti, z navedbo dnevnega reda. Izvzete so samo vsled nujnih dogodkov potrebne izredne seje.«

2. »Poročilo izvrševalnega odbora se mora objaviti v strankinem glasilu vsaj tri tedne pred strankinim zborom.«

Izvrševalnemu odboru se odkazuje sledeči predlog tržaške organizacije:

»Celotni izvrševalni odbor se mora sestati na redne seje vsaj štirikrat na leto. Skliče ga ožji izvrševalni odbor v strankinem glasilu vsaj 8 dni prej po možnosti z navedbo dnevnega reda. Izredno se sme sestati celotni izvrševalni odbor, vsikdar, kadar smatra to ožji odbor za potrebno ali pa kadar ga zahtevati vsaj dve okrajni ali deželni organizaciji.«

Sprejet je nadalje predlog tržaške organizacije:

»Strankin zbor se mora razpisati vsaj 8 tednov pred sestankom v glavnem stankinem glasilu z navedbo provizoričnega dnevnega reda.«

Odklonjen je predlog tržaške organizacije, da določa strankin zbor mesto prihodnjega; pač pa se priporoča izvrševalnemu odboru, da po možnosti vpošteva želje, ki se v tem oziru izrekajo na strankinem zboru.

Izvrševalnemu odboru se odkazuje v primerno vpcštevanju predlog Bahun:

»Strankin odbor naj izda malo knjižico, katero ima vsak član stranke sprejeti obligatorično, eventualno proti primerni odškodnini.

V tej knjižici naj bo sledeče:

1. Strankin program.
2. Strankin statut.

Enako se rešujeta sledeča predloga:

a) Predlog Bahun:

1. Clanska izkaznica (legitimacija) naj se izpremeni v obliko male in lične knjižice s trdnimi platnicami.

2. Na prvi strani znotraj naj bo prostor za ime in priimek člana, rojstno leto, značaj datum pristopa, pečat stranke in podpis dveh strankinih funkcionarjev.

3. V legitimaciji naj bo prostora za prilepljanje strankinih znamk vsaj za dobo 5 let.

b) Predlog Štolfa (k statutu, točka 22):

Izkaznice in potrditelne znamke izdaja izvrševalni odbor, stranke deželnim organizacijam. Deželni zastop ima obračunati najpozneje do 15. poslednjega meseca po preteku vsake trimesečne dobe. Prispevalna doba se pričinja s 1. januarjem. Deželne organizacije

imajo urediti inkasiranje strankinega prispevka v svojem delokrogu, kakor se ji zdi najbolj primerno in praktično.

K točki »Tisk« se sprejmejo predlogi poročevalcev:

a) Predlog Jaklič:

»Strankin zbor izreka, da je »Zarja« delo in moralna lastnina slovenskega razredno-za-vednega delavstva in jo proglašajo za glasilo jugoslovanske socialno-demokratske stranke, to označbo je izraziti v zaglavju lista.

Izdajo gospodarsko upravo in formalno lastnino nad »Zarjo« izroča založbi »Zarje«, ki jo ima izvrševalni odbor organizirati v pravni obliki trgovske družbe z vsemi kavalitami, da ostane pridržana izvrševalnemu odboru absolutna ingerenca na upravo in na smer lista in da se upošteva intelektualno delo pri listu.

Založba »Zarje« je edina opravičena izdajati strankine publikacije.

b) Predlog Bartl:

»Strankin zbor nalaga vsem deželnim in krajnim organizacijam, da nemudoma ukrenejo potrebno za pridobivanje novih odjemalcev in naročnikov »Zarje«, da se o tem sporazumijo z upravnim listom, da pospešijo z vsemi močmi akcijo za obveznice ter za nabiranje takozvanega milijonskega sklada.

Predloga Straus in Stofia, ki sta v bistvu identična s poročevalčevima, vsled tega odpadeta.

Končno je bil sprejet še sledeči samostojni predlog dr. Tomšič:

»Samostojnost soc.-demokratske stranke zahteva samostojen nastop pri vseh volitvah; samostojen nastop ob volitvah pa je hkrati najugodnejša prilika za pridobivanje in vzgajanje strankinih pristašev. Vsled tega nalaga strankin zbor deželni in okrajni zastopnik, da nastopajo pri občinskih in deželnih volitvah povsod s samostojnimi kandidaturami in da ne sklepajo nikakih kompromisov. V izrednih slučajih naj se sporazumejo deželni zastopi z izvrš. odborom stranke; brez sporazuma pa krajevna organizacija sploh ni opravičena sklepati za stranko kompromisov.«

Ljubljana in Kranjsko.

— Izvrševalni odbor jugoslovanske socialno-demokratske stranke se je konstituiral na včerajšnji seji naslednje: E. Kristan, predsednik; Jos. Petrič, I. tajnik; J. Mlinar, II. tajnik; Štef. Lehpamer, prov. blagajnik; odborniki: M. Čobal, dr. Jos. Tomšič, V. Zore.

— Iz Orazmova kraljestva. Gerent Oražem ima na Selu na Stari poti hišo št. 10, v kateri hira star delavec Alojzij Premru. Leta je bil dolgo let v puljskem arezanalu, sedaj pa na stara leta živi pasje življenje, kakor vsak onemogli delavec, ki mu je kapitalistična družba izžela njegove življenske sile in ga potem prepusti počasni gladni smrti. Ta delavec si je v zadnjem času skušal zaslužiti s popraviljem ur vsakdanji kruh. Zdjaj pa ne gre tudi več to; Oražem pa hoče od starega imeti plačilo stanarine. Mož gre v občinski urad po ubožno podporo, tam pa s strahom zapazi onega zmaja, ki ga vodi iz hiše — Oražma. Okorajži se vendar in ga poprosi za ubožno podporo. Oče Oražem pa v svoji pristno klerikalni zagrizenosti zaročni nad delavcem, mu prepove še priti in zažuga, da ga izžene iz občine. Poskrbeli smo, da okrajno glavarstvo Oražma poduči, da mora občinske uboge podpirati. Želim tudi, da okr. glavarstvo že vendar prisili tega paša, da razpiše volitve, ki bi napravile temu tlačarstvu v občini konec.

— Povsod enako. Zvedeli smo o razmerah, ki pač ne delajo čast tisti tovarni, ki je edino narodno podjetje te vrste na slovenskem jugu sploh in ki izdeluje pristni domači izdelek. Seveda se to lepo blaglasno sliši in menda tudi vleče, toda delavstvo, ki je tam zaposleno, bi lahko zapelo prav lepo pesem o svojem mizerem stanju. Delavce zaslužijo eno krono na dan, delavci pa 2.40 K. Že nekaj časa pašuje tam golobrad fant, ki hoče biti delovodja, pa je še za pisarja nevalificiran. Edino kar zna, je to, da terorizira delavce in delavke, ko mora že tako vsak za tri osebe delati. Ne zahtevamo nič dru-

tega kakor da ravnateljstvo tega fanta nemudoma odstrani. To je najljubnejši opomin! Ali so res delavci za to tukaj, da nečloveško garajo, sitnost in psovke požirajo in da se jim še tisti skromni zaslužek utrjava?

Opazovalec.

Vsled strahu pred kaznijo se je včeraj popoldne ustrelil v levo stran prsi prostak 17. pešpolka Kelbl. Prepeljali so ga v garnizijsko bolnico, kjer je ob pol 4. popoldne umrl. Protj tovarišem se je v bolnici izrazil, da ga je v prostovoljno smrt gnala bojazen pred kaznijo, ker je v nedeljo zvečer izostal čez 9. uro.

— Slabe posledice romanja. Pred ljubljansko poroto je prišlo včeraj mlado dekle, ter si je z veliko lahkomyseelnostjo in prehuo jezo nakopalo štiri mesece zapora. Obtoženka Ivana Stalc iz Sela pri Škofji Loki je šele 17 let stara in njena razsodnost je očitno še malo razvita. Služila je na Martinjem Vrhu pri Francetu Trdinu, in kakor mnogim dekletom v njenem položaju, ji je bilo romanje posebno hrepenenje. O sv. treh kraljih bi bila šla rada na Sv. Goro pri Gorici. Gospodar ji je dal za to 20 K. Ali ker je slučajno opazila, da ima Trdina v omari 300 K v denarnici, jo je zalezala izkušnjava, pa je posegla po stokrovnem bankovcu. Zdjaj je bila tako bogata, da je lahko vzela oba brata s seboj. Ali ko se je vrnila, jo je gospodar prijel zaradi tatvine in spravil v tak položaj, da je morala priznati svoj greh. V srcu nepremišljenega dekleta je zaradi tega zavzela silna jeza. Dne 14. februarja popoldne je začelo na podu goreti in požar je upepelil pod, hlev, podstrešje, ter precej blaga; zgorelo je tudi dvoje telet. Orožniki, ki so izsledovali požigalca, so po daljšem času zasledili tudi Ivano Stalc, ki je v prvem strahu priznala, da ja zažgala, pozneje pa popravila svojo izpoved, češ da je kriva le njena neprevidnost. Iskala je baje na podu svojo jopo z gorečo užgalico, katero je vrgla brez namena v slamo, ko je mislila, da je že ugasnila. V tem zmislu se je zagovarjala tudi pred poroto, tatvino pa je priznala. Porotniki so jo spoznali za krivo tatvino, glede na požig so pa potrdili vprašanje neprevidnosti. Sodišče jo je obsodilo na štiri mesece ječe.

— Napaden in težko ranjen. Posestnikov sin Ivan Zupančič iz Poljan je pred kratkim popival v gostilni Franca Drahslerja v Primskovem na Dolenjskem. Ko se je popoldne v družbi dekleta podal proti domu, ga je nenadoma zahrbtno napadel neznanec in ga težko ranil na levi zgorji rami. Zupančiča so takoj za silo obvezali, nato pa odpeljali v bolnišnico v Kandijo.

— Nasilnež. Miha Žabret je silno udan pijači. V pijanosti začne navadno brez vsakega povoda razgrajati in postaja nasilen, vsled česar se ga vse boji. Te dni je prišel med strašnim preklinjanjem in vpitjem v Velik Mengeš. Odšel je v hlev posestnice Marije Flerin, kjer je mučil živino. Nato se je podal oborožen s kamnom v šupo, kjer je bila Marija Flerin, in ji je grozil, da jo ubije. Flerinova je vsa prestrašena pobegnila s svojimi otroci v hišo. Žabret je nato zgrabil za gnojne vile in ubil z njimi psa, ki je bil privezan za verigo. Toda to mu še ni zadostovalo. Od Flerinove je odločno zahteval pijače, sicer ji vse razbije. Končno je prišel orožnik, ki je nasilneža aretiral in ga vtaknil v luknjo.

— Nesreča. V soboto si je v Beli peči Valentin Konič pri delu zlomil levo nogo, vsled česar so ga morali prepeljati v deženo bolnico.

— Huda tašča. Pred tukajšnjim porotnim sodiščem je bil obtožen 33letni bajtar Farnec Šeškar iz Tomišlja. Pred 6 leti se je obtoženec oženil z Marijo Oven; ker bi bila tašča rada šla za hčerjo na užitek k Šeškariju, so se dogovorili, da mu odstopi nekaj sveta in da se preseli k njemu. Nekaj časa so živeli složno, ampak tašča v hišo mir iz hiše; kmalu so bili prepriji na dnevnem redu. Žet se je tega življenja kmalu naveličal in odšel v Ameriko. Tu si je s pridnim delom naštel nekaj denarja in po nekaj letih se je vrnil domov misleč, da so se domače razmere v tem že zboljšale. Ampak doma se mu je godilo kot

preje. Tašča je bila neprestano nad njim, češ da ni za nobeno drugo delo, kakor da otroke na svet postavlja. V soboto 9. marca zvečer je prišel z dela in čakal na večerjo; žena je ležala v oroški postelji. Ker večerje le od nikoder ni bilo, je odšel iz hiše. Tašča mu je sledila in ves čas regljala nad njim. V jezi je Šeškar pograbil tolkač in jo dvakrat tako nesrečno udaril po glavi, da ji je zdrobil levo senčnico in temnico in da se je takoj mrtva zgrudila. Nato se je sam javil orožnikom. Obtoženec dejanje ni tajil. Porotniki so zanikali uboj, pač pa potrdili telesno poškodbo, na kar je sodišče Šeškariju prisodilo trimesečen zapor.

— Svojo lastno hčer oskrnil. Zaradi posilstva, oskrumbe in krvosramnosti je odpeljal orožništvo Maksa Završnika, ločenega zidarja iz Radeč. Od žene se je ločil leta 1906 in od takrat se je potikal po svetu. Oblast mu je prepusila dve hčerki v oskrbo. Mlajšo Lucijo je oddal posestniku Oraču, drugo, sedaj 13letno Heleno, pa obdržal pri sebi. S to je potoval za delom. Zidar je bil vsak dan pijan in do krajarja zapil, kar je zaslužil. V pijanosti je zlorabljal svojo lastno hčer. Završnik pride pred poroto meseca avgusta.

— Uboj. V noči 25. maja t. l. so ponočevali in razgrajali na vasi Mladetiče fantje Franc Repovž, Franc Rus, Franc Zorc in Vincenc Žitnik. Na vasi pa so se radi deklet sprli in začeli pretepavati. V pretepu je udaril Žitnik Zorca z nekim železom po glavi. Zorc pa je izdril iz plotu planko in udaril Žitnika po glavi tako, da je ta vsled udarca kasneje umrl.

— Pri napajanju živine se je ponesrečil. Hlapca Antona Piška z Viča je pri napajanju živine podrla krava na tla. Pišek je pri tej priliki tako nesrečno padel, da si je zlomil levo nogo. Odpeljali so ga v deželno bolnico. V Ljubljano.

— Smrt na plesišču. V Pavškovi gotilni na Martinovi cesti je na plesu zadela kap 25letnega Al. Gluška, krojaškega pomočnika z Gorenjskega. Med plesom mu je prišlo slabo, bruhal je iz sebe pene, nakar je bil takoj mrtev. Došli zdravnik g. dr. Krajc je konstatiral smrt.

— Tujski promet v Ljubljani. Meseca maja je prišlo v Ljubljano 6317 tujcev — tedaj 551 več kakor meseca aprila in 193 več kakor lani meseca maja. — Nastanilo pa se je v hotelu Union 1564, Slon 1215, Lloyd 527, Cesar avstrijski 281, Ilirija 273, Malič 242, Južni kolodvor 204, Štrukelj 187, Tratinik 181 in v ostalih gostilnah s pravico za prenočevanje tujcev 1643 tujcev.

— Umrli so v Ljubljani. Helena Turk, bivša postrežnica, 75 let. — Janez Podlipnik, postiljon, 23 let. — Anton Hrovatin, posestnikov sin, 27 let. — Katarina Mravljia, delavčeva žena, 40 let. — Magdalena Jaklič, uradnikova žena, 34 let. — Marija Koščak, posestnikova žena, 31 let. — Katarina Vrh, občinska uboga, 67 let.

— Ustanove za invalide iz vojne I. 1866. in iz bosenske okupacije. Na mestnem magistratu je nabit razglas deželne vlade, ki razpisuje za zgornj omenjene invalide 12 ustanov v znesku po 79 K 80 vin. Podrobnosti so razvidne iz razglasa.

— Brivnice bodo na praznik v četrtek 6. junija samo do 9. dopoldne odprte.

— Izgubljeno in najdeno. Erna Marchardova je izgubila srebrno ovratno verižico. — Marija Dražilova je našla srednjo švoto denarja, katerega dobi lastnik v Narodnem domu. — Cecilija Brišnikova je našla srebrno ovratno verižico. — Marija Rojčeva je našla srebrno žensko uro. — Vpokojeni železničar Jožef Zupančič je našel žogo. — Vidgarda Zasykova je izgubila bel fin robec. — Neka dama je izgubila zavitek pletenja.

— Izgubljen se je pes (Faksel). bel, z črni mi lisami, št. 751. Najditelj naj ga pripelje proti nagradi v trgovino Hen. Kenda v Ljubljani.

— Izkaz mestne klavnice. Od 12. do 19. maja se je zaklalo v mestni klavnici 66 volov, 9 bikov, 5 krav, 164 prašičev, 155 telet, 36 koštrunov, 120 kozličev. Mesa se je vpeljalo 317 kg. Zaklane živine se je vpeljalo: 2 prašiča, 7 telet in 10 kozličev.

— Kinematograf »Ideal«. Spored za torek 4., sredo 5. in četrtek 6. junija 1912: 1. Žurnal

Pathe Kinematografsko poročilo o najnovejših prigodkih, športu, modi itd. 2. Luka posilnovljenec. (Velekomično; igra Andre Deed.) 3. Lov na divje prašiče pri princesi Schaumburg-Lippe. (Prekrasna lovška slika.) 4. Dišajski prigradek. (Učinkovita veseliga Nordiskfilm Co. v dveh delih. Igranje traja tričetrt ure. Samo zvečer.) 5. Moric hotelski gost. (Komična učinkovitost. Igra Prince s svojo nedosežno komiko. Vsak petek specialni večer z izbranim vposredom.

Idrija.

— Družba občinskih lovov za Idrijo. Dole in Črni vrh bo 13. junija t. l. ob 10. dopoldne v mestni hiši v Idriji. Lov stopi v veljavo s 1. julijem t. l.

— Zopet 28 delavcev več brezposelnih. S 1. junijem je erar odsvolil 28 provizorično vpisanih delavcev ter jih nadomestil z aktivnimi jamskimi delavci.

— Državna cesta v Zali se je pričela širiti. Glavni podjetnik namerava oddati posamezne dela ceste zopet podpodjetnikom. Čem več podjetnikov, tem večji pritisk na delavce.

— Volitve občinskih namestnikov za občino Dole bodo 5. t. m. pri županu g. pl. Premersteinu v Ljubevču.

— Shodi v Idriji. V sredo dne 5. t. m. ob 9. zvečer bo javen shod članov občnega kons. društva in podružnice Unije v društvenih prostorih pri Tončku. Pridite vsi!

— V petek dne 7. t. m. bo občni zbor podružnice zidarjev za idrijski okraj v hiši sodr. A. Kogej v Idriji ob 7. zvečer. Opozorjamo zidarje in pomočnike, da se zbora vdeleže. Načelnik in blagajnik imata poročati o društvenem stanju. Voli se tudi nov odbor.

— Splošna mladinska zveza ima javen shod v soboto ob 9. zvečer v društvenih prostorih, kamor vabi vsa dekleta in mladeniče k obilni udeležbi. Na tem shodu se bo sklepalo o širšem delovanju društva na socialističnem programu.

— Desetega brata je uprizorilo minulo soboto pevsko društvo »Svoboda« v Idriji. Drama je v celoti še precej dobro uspela. Vendar pa so bili nekateri akti slabši vsled pretiravanja posameznih igralcev. Sploh pa se pri teh razmerah kot so v Idriji, ker ni primerne prostora, uprizoritve ne morejo resno kritizirati.

Štajersko.

— Rudarji, pozor! Agentje hodijo okrog in nabirajo rudarje tudi po naših krajih za nemški rudnik »Nemški cesar«. S takimi agentji ima delavstvo bridke izkušnje: zapeljana žrtev ostane navadno v tujini sama z družino in brez sredstev. Zato svarimo rudarje pred obljubami s katerimi love taki agentje delavske žrtve. Tudi v rudniku »Nemški cesar« bo najbrž tako grdo delo in slaba plača, da se ondotni delavci branijo dela.

— Občinske volitve v Gradcu. Volitve v graški občinski svet, ki ga je vlada razpustila bodo 17. septembra za III. razred, 1. oktobra za II. razred in 8. oktobra za I. razred.

— Izpred celjske porote. V četrtek se je pred celjskimi porotniki zagovarjala kmečka hči Marija Čavs iz Loke pri Žusnu zaradi detomora. Ko je porodila nezakonskega otroka, ga je iz strahu pred stariši takoj po rojstvu zadavila. Porotniki pa so jo krivde oprostili in sodni dvor je izrekel nad njo oprostilno razsodbo. — V petek se je zagovarjal pred poroto član družbe železniških tatov, kateri je načeloval Dušan Svetanovič, Janez Frigel. Ta slučaj se je pri tem zasedanju obravnaval že kot drugi, a so ga predložili na zadnji dan zasedanja. Sodni dvor je porotnikom stavil vprašanje glede tatvin iz navade, katere so porotniki potrdili. Janeza Frigela je sodni dvor nato obsodil na 5 let težke ječe.

— V zaporu se je obesil. V mariborski jetnišnici se je obesil Matija Berglez iz Spodnje Breznice pri Poljčanah, ki je bil dne 28. maja zaradi uboja obsojen na dve leti težke ječe.

Koroško.

— Železniška nesreča v Področici. Pred vvhodom v jeseniški predor sta skočila s tira na postaji Področica pri premikanju vlakov dva tovorna voza. Ker je tam važno križišče, je napravila ta nezgoda veliko neprimlik in so morali

Petdeset let medicine.*

Dr. A. Levičnik, Ljubljana.

Zgodovina petdeset let društva zdravnikov na Kranjskem je zgodovina petdeset let poštenega zdravniškega dela, dela, ki se, zvečine prikrito, često tako malo uvaža in — žal — tako naglo pozablja... Zgodovinec pa, ki bo kadaj listal v naših analah, našim prednikom, ustanovnikom in njihovim naslednikom brez dvojbe prisodi, da so imeli zadosti ljubezni do poklica, veliko dobre volje in pred vsem dokaj smisla za napredek.

Da, smisla za napredek!

Zgodovina medicine zadnjih petdeset let je povest neprenehnega srečnega razvoja, ne navadnih odkritij, nepričakovanih uspehov. In vsega tega napredka se je tudi udeleževalo zdravništvo na jugu. Ne kakor bi bili temu gibanju sami dajali močnih impulzov — klinik in laboratorijev nimamo, nimamo zdravniških stolic — a zanimali smo se za vspehe srečnejših tovarišev, uporabljali jih, bogatili neopazevano z novimi izkušnjami v praksi, društvo je vodilo in bodrilo. In tako je postala zgodovina našega društva tudi zgodovina našega predka v medicini, recimo zgodovina vsestransko uporabljenega, uvaževanega napredka.

Petdeset let medicine! Težko je podati pravo sliko, pravo zgodovino. Prebujen je razvoj, premnogolične so raziskave, skoro preveč gre to življenje v globino in na širino! Napredovala je anatomija, pred vsem patološka anatomija. Kak razloček med »humani corporis fabrica« (Vesalius 1548) in mo-

derno učno knjigo (Hyrtl, Toldt)! Leto 1858. je prineslo stanično patologijo (Cellulopathologie) Virchowa. Rokitsky je tedaj že zasnoval podstav, Virchow pa je zgradil na njem stavbo o življenju bolne stanice. Uvedli so metedično in dosledno poizkuse na živalih in pričeli vseskozi uporabljati bakteriologijo (Pasteur). Koch je določil na to, kedaj da se mikroorganizem sme smatrati za povzročitelja bolezni, in potem je sledilo odkritje za odkritjem. V petdesetih letih so odkrili sledeče povzročitelje bolezni: Streptococcus pyogenes in Staphylococcus pyogenes (Ogston Becker, Rosenbach), gonococcus (Neisser, Bumm 1879), bacillus typhi (Eberth 1880, Gaffky 1884), bacillus leprae (Hansen 1880, Neisser 1881), bacillus oedematis maligni (Koch 1884), bacillus rhinoscleromatis (Frisch 1882, Paltauf Eiselsberg 1886), bacillus tuberculosis (Koch 1882, Baumgarten), bacillus mallei (Schütz 1882, Löffler), vibrio cholerae asiatica (Koch 1884), bacillus diptheriae (Klebs 1884, Löffler), bacterium coli commune (Escherich 1885), diplococcus pneumoniae (Fränkl 1886, Weichselbaum), bacillus tetani (Rosenbach, Kitasato 1889), bacillus influenzae (Pfeifer 1892, bacillus pestis bubonica (Kitasato, Yersin 1894), bacterium dysenteriae (Shiga, Kruse 1898), bacterium dysenteriae (Flexner, Kruse 1900), meningococcus intracellulatis (Weichselbaum 1889).

Nova so v patološki anatomiji tudi poglavja o vnetju, o opeklinah, novotvorbah, patvorbah o parazitih (Anchylostoma duodenale, plasmodium malariae (Laveran, Marchiafava, Celli, Golgi), oxyuris vermicularis, trichina spiralis (Zenker 1860), amoeba dysenteriae, tripanosoma gambiense (Dutton 1902), spirochaete palida (Schaudinn 1905) itd. Ficiologiji so začrtali v tel dobi nova po-

ta: Johannes Müller, Ludwig, Claude Bernard, Brücke, Pettenkofer, Voit, Du Bois, Reymond Pflüger, Engelmann, Rollet, Hering, Broca, Fritsch, Hitzig, Golz, Pawlov in drugi.

Do višine, ki se navidezno ne da preleteti, se je dvignila moderna kirurgija. Lister je prvi uvedel asepso in antiseptiko (1906). Za narkozo so jeli rabiti eter in kloroform. Lokalna anestezija in pa uspavanje hrbtnega mozga se je splošno razširilo. In ko je tako kirurgija preprečila ali vsaj omejila nevarnost operacije in ji vzela želo bolečim, pa je ob enem raztegnila svoj delokrog in našla novih metod.

V to poglavje spada prerez in anastomotična spojitve živcev, trepanacija, punkcija osrčnika, šiv srca, Forlanini-Brauerjev umetni pneumotoraks, odstranitev pljučnih krp, terapija zoženega požiralnika, golče, operacije hipofize, različne transplantacije in implantacije, galvanokautika, termokautika, bronhoskopija, uporaba solne raztopine in želatine, Esmarchova metoda (1873) proti krvavenju.

Ginekologija s porodništvom je dobila veliko impulzov od kirurgije interne in istotako od bakteriologije. (Listrov prednik na tem polju je bil Semmelweis (Dunaj, 1818—1865).

Velik napredek v okulistiki označujejo: Artl, Graefe, Credé (Ophtalmoblenorrhoea neonatorum, 1881) itd.

Znamenit je bil v dermatologiji Hebra v Avstriji (diagnostika kožnih bolezni). Ricord na Francoskem, Hansen na Norveškem (lepra). Veliko priznanje si je pridobila terapija Finsena pri zdravljenju lupusa. Znana sta tudi Ehrlich in Hata v boju zoper sifilo.

Tudi notranja medicina ni izostala — dejstvo, — ki se često premalo vpoštevajo!

Velik je napredek v diagnostiki. Okoli 1850 vlada še lokalna diagnostika (Škoda) in

v posameznih slučajih le preveč odločujejo načela tradicionalnega značaja. Odslej pa nastopajo nove metode z novimi pripomočki na širši podlagi. Izpopolnijo, da specializira se diagnostika pljučnih bolezni (Charcot, Leyden, Curschmann), diagnostika srčnih bolezni (endokarditida, srčna nevroza, tireotoksično srce — tonometer, sfigmograf, elektrocardiogram), diagnostika bolezni želodca in prebavil (preiskava želodčnine in želodčne vsebine, preiskava izločkov, Leube, Jaworski, Schmidt, gastroskopija), diagnostika krvnih bolezni (hemofilija, leukemija itd.), diagnostika jeter-nih bolezni (Naunyn) in obolenja trebušne slinavke in slepiča, diagnostika bolezni ledvic (kateterizacija ureterov, funkcionalna diagnostika ledvic, enokopija po Nittscheju itd.). Vedno bli uporabljata moderna diagnostika tudi drobnogled in Röntgenove žarke.

Terapija še okoli 1850 simptomatična, se spreminja v etiološko, smer ji daje vzrok bolezni in ne toliko simptomi. Zdravila se imajo preizkusiti na živih predmetih (Traube, Frerichs), izdelujejo naj se kolikor možno čista (moderna farmakologija), star zaklad preizkušenih zdravil se obogati z novimi (organoterapija, razni serum, preparati, »therapia sterilisans magna«). Bolj kot kedaj se pri zdravljenju vpoštevata in uporabljata zrak in podnebje (klimatologija, gorska zdravilišča), voda in kopeli (balneologija-Priesnitz, Knapp, Winternitz), sonce in svetloba (solne kopeli, višnjeva luč), izbor hrane (dietetična terapija). Uvede se elektroterapija, masaža, gimnastika, diatermija. Za gotove bolezni se grade posebne bolnice in zdravilišča (zavodi za bolne na pljučih, za bolne na srcu, za diabetike itd.).

(Konec prih.)

* Slavnostni govor. (Iz slavnostne številke zdravniškega glasila »Liječnički Vjesnik«).

več vlakov poslali po drugih progah. Kdo je povzročil nesrečo, še ni dognano, brzokone pa bo kriv čuvaj pri menjalnici tirov.

— **Poskusen samomor vojaškega kaznjencea.** V Celovcu se je obesil v garnizijski kaznilnici kaznjencec pešec Juri Tresinar od 17. pešpolka. Obesil se je za pečjo na volneno vrstico. Stražnik ga je pravočasno našel in odrezal, prepeljali so ga v bolnišnico.

Istra.

— **Samomor.** Oskrbnik posestev kneza Schwarzenberga, Novak, ki je iskal zdravja na Brionskih otokih, je končal radi neozdravljive bolezni svoje življenje s tem, da je skočil v bližnji otok v morje in utonil. V svoji hotelski sobi je pustil pismo, v katerem je pojasnil vzrok, zakaj da se posavlja od življenja, in obenem označil mesto, kjer se bo njegovo truplo našlo. Zraven pisma je pustil tudi denar, s katerim naj bi se poravnali hotelski stroški. Truplo nesrečnika so res našli na prostoru, katerega je označil v pismu.

— **Proti strupenim kačam.** Zaradi nevarnega naraščanja števila gadov in modrasov v Istri je dovolil istrski deželni odbor za vsako ubito strupeno kačo 50 vin. nagrade.

Trst.

— **Shod strankinih pristašev** bo v četrtek 6. t. m. ob 7. zvečer v gostilni »Internacional« ul. Boccaccio 25. Dnevni red: 1. Poročilo o strankinem zboru; 2. Strankino časopisje; 3. Slučajnosti.

— **Pevski odsek** ima ta teden vajo v sredo 5. t. m. zvečer.

— **Veselica v korist »Zarji«.** V nedeljo popoldne so izvolili sodrugi odsek, ki ima nalogo skrbeti za potrebno agitacijo v korist »Zarji«. Ta odsek se je takoj sešel in sklenil prirediti prihodnjo nedeljo

veliko vrtno veselico.

katere čisti dobicek je namenjen »Zarji«. Poleg čistega dobika je odsek sklenil, da se mora na veselici nabrati najmanj 200 novih naročnikov »Zarje«. Veselica bo nekaj izrednega, zato opozarjamo že sedaj nanjo vse naše sodruge. Prostor in program objavimo prihodnjic.

Delavsko gibanje.

— **Stavka transportnih delavcev na Angleškem.** Stavka londonskih delavcev v luki se vedno bolj širi. Na binkoštno nedeljo je bil velikanski shod, na katerem so delavski voditelji izjavili, da ne pojde noben delavec prej na delo, dokler ne bodo vsem izpolnili zahteve. Sprejeli so soglasno resolucijo za določitev mezd od ure in za delo čez čas. V ponedeljek so nekateri stavkavci pod zaščito policije pripeljali v mesto 4000 centov mesa. Na vse doke je poslala vlada policijo za vzdrževanje reda. V vseh londonskih vojašnicah je konsignirano vojaštvo, kakor tudi v bližnjih manjših mestih. Meščanstvo je v velikem strahu, da bi se stavka ne razširila tudi na provinco. Zveza transportnih delavcev je brzojavno pozvala vse delavce v angleških lukah, naj ne izkrcajo nobene pošiljave, ki pride iz Londona. Od vseh so dobili pritrjevalne odgovore. Delavske zveze iz Avstralije in Nove Zelandije so sporočile v London, da bodo zadržali vsako ladjo, ki je odšla pozneje kakor v soboto iz Londona. Tudi ameriška unija se je izrekla v tem smislu. Na glavnem londonskem tržišču, Convent Garden, ni nobenega delavca. Blago so morali skladati komiji. V restavracijah, ki so v londonskem Westendu, pričakujejo v najkrajšem času izbruh lakote. Sadje se je silno podražilo, zaloga moke bo zadostovala za 14 dni, bencin za avtomobile je štirikrat dražji, samo mleko dobiva prebivalstvo redno kakor prej. Železničarji se za enkrat še ne bodo pridružili stavkujočim, pač pa bodo uslužbenci pomorske pošte takoj odložili delo, ako bo vlada poslala vojake za stavkokaze.

Gospodarski pregled.

— **Glavno zborovanje avstrijskega Lloydja.** V soboto je bilo na Dunaju glavno zborovanje avstrijskega »Lloydja«, katerega se je udeležil tudi načelnik sekcije parobrodskih strojnikov zveze transportnih delavcev sodrug Cerniutz iz Trsta. Zborovanju je predsedoval predsednik avstrijskega »Lloydja« Derschatta. Cisti dobicek »Lloydov« za leto 1911. znaša 3.200.420 K, akcionarji dobe šest in pol procentov dividende. Sodrugi Cerniutz je govoril o upravnih metodah »Lloydja«. Kritiziral je čezmerno izkoriščanje nastavljenecv, ki so zaposleni pri vožnji, posebno strojni oficirji trpe pri tem in slabo stopanje tehničnega inšpektorata nasproti tem nastavljenecv. Pokazal je, kako bi se dali odpraviti ti nedostatki. Pokojninski zavod že čuti posledice teh razmer, ker vsako leto narašča njegov deficit in znaša že nad 13 milijonov kron. Cerniutz je razpravljal dalje o nujni, že leta 1907. objavljeni potrebi starostnega in invalidnega zavarovanja za nižje osebe, kakor je obstajalo od leta 1848. do leta 1862., vsaj pa zavarovanje podčastnikov in uradnih slug. Cisti dobicek družbe je večinoma potekel iz državnih subvencij. Šest in pol procentna dividenda je torej vse previsoka, zadostuje štiri in pol procenta. Sodrugi Cerniutz predlaga:

- a) dividenda se zniža za dva procenta;
- b) redni prispevek pokojninskemu zavodu se poviša od 500.000 K na 700.000 K;
- c) ves ostali znesek se prenese na nov račun s določbo, da se primeren del porabi za starostno in invalidno zavarovanje nižjega osebja, ali vsaj za uradne sluga in podčastnike.

Derschatta je odgovarjal Cerniutzu in je opisoval Cerniutzevo kritiko kot pretiravanje. Deficit v pokojninskem zavodu se bo zmanjšal leta 1915., ker takrat poteče pogodba z vlado, ki bo morala plačati zavoženo gospodarstvo Frankfurterjevo. Službena pragmatika za nastavljenecv se bo izvedla v najkrajšem času. Pri glasovanju je bil seveda Cerniutzev predlog odklonjen.

Anketa o zavarovanju trgovskih nastavljenecv.

V soboto je zborovala anketa, ki jo je sklical pododsek socialnopolitičnega odseka in obravnavala zavarovalno dolžnost trgovskih nastavljenecv. Predsedoval je poslanec dr. Licht. Novzaci so bili tudi sekcijski šef dr. Wolf, ministrski svetnik Deperis in dvorni svetnik dr. Blaschke in kot zastopnik splošnega pokojninskega zavoda je prišel generalni tajnik vladni svetnik Kaan.

Dr. Licht je najprej omenjal delovanje vossanske zbornice v zadevi spremembe pokojninskega zavarovanja in pismeno anketo, ki je bila v začetku l. 1910. in s katero se je rešilo več vprašanj, ki so bila zavarovalno tehnične in splošne zavarovalno politične narave. Težkoče so nastale, ko smo se pečali o zavarovalni dolžnosti različnih stanovskih kategorij, katere naj bi obsegal zakon, zlasti vprašanje ali naj se trgovski nastavljenecv tudi pritegnejo in v kakšni meri k zavarovalni dolžnosti. To vprašanje rešiti, je namen današnje ankete.

O tem vprašanju je bil kot prvi ekspert zaslišan sodrug Pick, ki je zastopnik centralne zveze avstrijskih trgovskih nastavljenecv in pomočnik odseka dunajskih trgovskega gremija. Sodrugi Pick je utemeljeval stališče svojih korporacij, da se vsi trgovski nastavljenecv izločijo iz zavarovalne dolžnosti, ker prinaša sedanji zakon tem nastavljenecv le škodo, pa skoraj nikakršnih koristi, najmanj pa koristi, ki bi bile v primernem soglasju z visokimi prispevki. Zakon nalaga trgovskim nastavljenecv le dolžnost do plačevanja visokih prispevkov, a niti imena vredno število nastavljenecv bo komaj uživalo starostno ali invalidno rento. Zato zahtevamo, da se izločijo iz zakona tudi one skupine trgovskih nastavljenecv, o katerih je upravno sodišče izreklo zavarovalno dolžnost. Sodrugi Pick je predložil odseku obširen statistični material.

Ekspert sodrug Klein, zastopnik gremialnih bolniških blagin dunajskih trgovcev, soglašal z izvajanjem sodruga Picka in takisto predložil obširen statistični material.

Ekspert sodrug Fromovicz (Krakov), zastopnik centralne zveze trgovskih nastavljenecv, je govoril v enakem smislu. Sodrugi Ivan Deutscheva, ki zastopa članice centralne zveze, se je odločno zavzela za to, da se izločijo ženske trgovske nastavljenke, in zahtevala, da se naj že neha vedno preziranje ženstva; ženske bi morale plačevati enako visoke premije, kakor moški, a bi bile deležne mnogo manjših ugodnosti. Ker pri ženskah odpadejo rente vdovam in sirotam, zato naj bi se povišale druge dajatve.

Ekspert Emil Adler je zahteval za društvo petnikov, da se ti izločijo iz zakona.

Nemškonalionalni eksport Gröndahl in češkonacionalni eksport Simunek in Hondelc so zahtevali, da se vsi trgovski nastavljenecv pritegnejo zakonu.

Zastopniki podjetnikov so se vsi izrekli zoper zavarovalno dolžnost trgovskih nastavljenecv, seveda iz drugih razlogov kakor zastopniki nastavljenecv.

Državni zbor.

Dunaj, 3. junija.

Zbornica je bila danes le slabo zasedena. Brez posebnega šuma se je nadaljevala podrobna razprava o službeni pragmatiki državnih uradnikov in uslužbencev. V debato je posegel tudi sekcijski načelnik iz finančnega ministrstva vitez Galecky, ki je ponavljal znane vladne nazore.

Prvi govornik

v podrobni razpravi o službeni pragmatiki

Moraczewski izjavlja, da je vsako zavlačevanje nedopustno in nemogoče. Vlada je kredit za izvedbo pragmatike namenoma previsoko cenila in v pododseku se je pretiravanje vlade na posameznih slučajih dokazalo. Vsled tega je

nezaupanje vladnim računom

opravičeno. Govornik se obirno peča s plačami državnih delavcev in graja vlado, ki je snedla svoje obljube. Značilno je, da je vlada preliminarala za železničarje 8 milijonov kron, a izdala je v resnici samo 6 milijonov. Finančnih težkoč ni, ker se je dohodek iz davkov v poslednjih dveh letih pomnožil za letnih 65 milijonov kron. Da vlada zahteva junktim med službeno pragmatiko in novimi davki, zato so merodajni drugi razlogi. Vladi manjka resnoba, da bi pošteno izvedla službeno pragmatiko. Udala se je le pod pritiskom organizacij. Tudi grožnja z gospodarsko zbornico ni resna. Ne vlada in ne gospodarska zbornica si ne bosta upali izpreminjati sklepov poslanske zbornice in vladne grožnje so le **manever**, je pritisk **navelike stranke v tej zbornici**, da bi izdale **interese državnih uslužbencev**. Glavna hiba vladne predloge je, da

300.000 nastavljenecv pušča v nemar,

ne glede na to, da sloni službena pragmatika železničarjev na goli naredbi in da je nemoderana. Zato predlaga govornik resolucijski predlog, da naj vlada nemudoma predloži zakonski načrt o službenih razmerah pogodbenih nastavljenecv, pomožnih uslužbencev in provizoričnih delavcev. Nadalje predlaga v imenu manjšine odseka, da je kvalifikacijo v dobesednem prepisu izročiti tekom trideset dni prizadetemu uradniku.

Slovenski klerikalec dr. Korošec pere svojo stranko očitka, da nasprotuje uradniški predlogi.

Vladni zastopnik dr. Galecky izjavlja, da ni mogoče izvesti službene pragmatike s 1. junijem in da mora vlada brezpogojno vztrajati na tem, da se hkrati rešijo tudi davčne predloge.

Za njim so govorili še generalna govornika **Rienösl** in **Buřival** in poročevalce manjšine **Waber**, na kar je bila debata prekinjena.

Prihodnja seja jutri ob 11.

Vestnik organizacij.

Ženska podružnica »Vzajemnosti«. Odbor ima v sredo točno ob 8. zvečer sejo v društvenih prostorih. Odbornice so vabljene, da se zanesljivo udeležijo.

Odbor podružnice »Vzajemnosti« Vič-Glince ima v sredo zvečer ob 8. sejo v društvenem lokalu. Odbornike prosimo, da se zanesljivo udeležijo seje.

Odbor močnanske podružnice »Vzajemnosti« ima v sredo dne 5. t. m. ob 8. zvečer v gostilni »pri Dimu«, Novi Udat; odborniki so vabljene, da se seje točno udeležijo.

Skupina zidarjev ima zelo važen zaupen sestanek na praznik v četrtek ob pol 10. dopoldne v društvenih prostorih, Selenburgova ulica št. 6. II. nadst.; organizirani zidarji so vabljene, da se sestanka zanesljivo udeležijo. — A. Vičič.

Zidarski shod. V nedeljo, dne 9. t. m. ob 3. popoldne se vrši zidarski shod v Bizoviku; zidarji so vabljene, da se polnoštevilno tega shoda udeležijo. — Odbor.

ZADNJE VESTI.

SILBERERJA SO NAŠLI.

Solnograd, 4. junija. Okrajno glavarstvo v Saalfeldu je prejelo včeraj naslednje poročilo: Županstvo v Almu naznanja, da je našel neki kmet danes zjutraj mrtvo truplo državnega poslance Silbererja. Truplo so prenesli v mrtvašnico. Okrajni glavar je dvakrat vprašal, ali je res Silberer in ni zmota. Odgovor je bil, da je izključen slehern dvom. Občinski tajnik in **nadučitelj Lackner** poročata iz Almage: Silbererja je našel danes ob 6. zjutraj mizar-ski pomočnik **Ivan Bernhard**, vposlen pri mizar-skem mojstru **Hagenu** iz Saalfelda mrtvega.

Silberer je klečal v strugi, naslonjen na obrunek. Njegove smuči so bile deset metrov od njega in pokvarjene do nerabnosti. Silberer je preplezal greben, takozvani Grünkar na Thumerbachu, ter se je ponesrečil na povratku. Kraj, kjer so ga našli, je poltretjo uro od vasi Alm. Takoj so obvestili okrajno glavarstvo in orožnike, ki so odredili prenos trupla v dolino in ga položili v Almu v mrtvašnico. Ekspedicija je dospela v dolino ob pol 7. zvečer. V žepih ponesrečenega Silbererja so našli legitimacijo »Naturfreund« in druge dokumente, po katerih se je dala nedvomno dognati identiteta.

FORSTNERJEV MANDAT ANULIRAN.

Dunaj, 3. junija. Mestni svet je v današnji seji razveljavil mandat sodruga Forstnerja kot občinskega svetovalca.

OGRSKI DRŽAVNI ZBOR.

Vihar pri opoziciji.

Budimpešta, 3. junija. Zbornica nadaljuje z generalno debato o brambni predlogi. Košutovec Hammersberg se izreče v imenu svoje stranke v daljšem govoru zoper predlogo. Justhovec Földes kaže v dolgem govoru na gospodarske posledice brambne reforme in stavi predlog, da naj se brambna predloga odstavi iz dnevnega reda in se nadomesti s kako drugo predlogo, ki je primerna gospodarskim težnjam dežele. Razprava se nato prekine.

Nasilstvo.

Predsednik naznani, da je poslanec Szepeshazv (vladna večina) na podlagi § 203 opravilnika stavil predlog, naj ima zbornica vsak dan dve seji, prvo od 10. do 2., drugo od 4. do 8. V obeh sejah naj se obravnava dnevni red. (Viharno ugovarjanje in velik hrup pri levici. Več poslancev se oglasi k besedi.)

Predsednik: O tem predlogu se bo po opravičilu brez debate na koncu prihodnje seje glasovalo. (Hrup narašča na levici.)

O tem predlogu se razvije živahna debata k opravičilu. Opozicijski poslanci kličejo, da je ta predlog proti opravičilu.

Preide se h glasovanju. Vsa desnica vstane z glasnimi »Ejen«-klici. Nato konstatira predsednik, da je njegov predlog sprejet. (Na levici nastane silen hrup, poslanci kličejo: Zakaj niste kar brambno predlogo stavili na glasovanje?)

Predsednik suspendira sejo, da se izdela protokol. Ko se seja zopet prične, je navzočih le malo poslancev skrajne leve, ker so mislili, da je seja že zaključena. Po prečitaniu protokola zakliče Lovassy (Justhovec): V tem protokolu je vsaka beseda laž! (Na desnici nastane grozen hrup.) Predsednik pokliče Lovassyja k redu in zaključi sejo ob četrta na tri.

RAZBITA POGAJANJA.

Budimpešta, 3. junija. Voditelji opozicijskih strank so imeli konferenco, na kateri so sklenili sledeče: Združene opozicijske stranke z obžalovanjem konstatirajo, da je odgovoril ministrski predsednik na njihove predloge z ultimatom, ki izključuje vsako nadaljno pogajanje.

THUN O NARODNOSTNIH SPORIH.

Podmokli, 3. junija. Pri slovesni otvoritvi luške naprave v Rosawitzu sta imela nagovore češki dež. predsednik Thun in železniški minister. Thun je govoril o narodnostnih sporih in dejal, da se pojavljajo želja po spravi in miru vedno močnejše ne le pri odločilnih politikih, temveč tudi pri ljudstvu.

BELGIJSKE VOLITVE.

Klerikalna zmaga.

Bruselj, 4. junija. Pri nedeljskih volitvah so klerikalci proti pričakovanju zmagali. Njih večina znaša sedaj 10 poslancev. Klerikalni uspeh prisojajo nepravilnemu volilnemu redu in nepravilni razdelitvi volilnih okrajev. Razentega so klerikalci strastno agitirali s prižnico. Klerikalna vlada je z vso silo pritiskala na uradništvo. **Poraz zadene liberalce, socialni demokratje imajo en mandat več, klerikalci pet.** V Flandriji so pripovedovali klerikalci kmetom, ki ne znajo ne brati ne pisati, da so liberalni in socialistični kandidatje pristaši zloglasne francoske anarhistične in morilske tolpe.

Končni izid.

Bruselj, 4. junija. Natančni izidi volitev bodo znani šele čez nekaj dni; o ožjih volitvah ni še nič znanega. Izmed 20 novih mandatov so dobili polovico združeni socialisti in svobodomisleci, polovico klerikalci.

Liberalna krivda.

Bruselj, 4. junija. Na liberalnem volilnem shodu je označil liberalni voditelj **Hilmans** po-

ložaj za jako žalosten in je sklenil z besedami: »Dežela je zopet izročena reakciji. Liberalci so ostali celo tam, kjer so imeli doslej zanesljive pristaše, v večjih mestih, v manjšini. Socialisti so dobili pet novih mandatov.« Liberalni strankini voditelji so si edini v tem, da so zakrivilli neuspeh konservativni liberalci, ki so glasovali vsled volilnega kartela liberalcev s socialisti za klerikalce. To politiko so povzročili veliki industrijci v Bruslju, Anversu in Liättichu.

Velikansko razburjenje.

Bruselj, 4. junija. Med naprednim prebivalstvom je zbudila klerikalna zmaga velikansko razburjenje. Voditelji protiklerikalnega bloka opominjajo z vso energijo k miru. Ponekod je prišlo do krvavih spopadov med klerikalci in opozicionalci. V **Charleroi** in **Liättichu** se pojavlja veliko delavsko gibanje. Po vsej **Valoniji** je med delavstvom silno razburjenje. Papežu so brzojavno sporočili izid volitev, nakar je odredil mašo v Petrovi cerkvi, ki jo bo sam bral.

Delavske demonstracije.

Bruselj, 4. junija. Vsled klerikalne volilne zmage so prenehali delavci v **Charleroi** z delom. Na tisoče delavcev hrupno demonstrirajo po ulicah proti klerikalizmu in pozivajo na **generalno stavko**. V steklarnah in rudnikih ne delajo. V **Verviersu** so uprizorili delavci kljub prepovedi demonstracije, ki so privedle do spopadov s policijo in žandarmerijo; več oseb je bilo ranjenih.

Vladne priprave.

Bruselj, 4. junija. Poklicani rezervisti so že polnoštevilno zbrani; vseh je okoli 40.000, ki imajo nalogo, da uduše nemire.

Načrti opozicije.

— **Bruselj, 4. junija.** Socialisti in liberalci imajo trden namen, da klerikalce ne puste v mirni posesti njih moči. Izsilili bodo uvedbo splošne in enake volilne pravice in pričeli z demonstracijami po vseh mestih in industrijskih središčih. Splošno pričakujejo dolgo dobo notranjih nemirov.

Smrt vsled razburjenja.

Bruselj, 4. junija. V **Hugu** je umrl vsled velikega razburjenja v volilnem boju predvčerajšnjem izvoljeni klerikalni poslanec **Pitsert**.

UKRAJINSKO VSEUČILIŠČE.

Dunaj, 3. junija. Naučni minister Hussarek je predložil načelniku rusinskega kluba doktor Levickemu osnutek cesarjevega pisma o ustanovitvi ukrajinske univerze. Osnutek ne omenja sedeža univerze in je tako nedoločen, da ne zadovoljuje ukrajinskih poslancev in vsled tega ni izključeno, da začno zopet z obstrukcijsko taktiko. Za jutri je sklicana plenarna seja ukrajinskega kluba, ki bo odločala o tem.

STAVKOVNO GIBANJE NA ANGLEŠKEM.

Demonstracija železarskih delavcev.

London, 4. junija. Predvčerajšnjem je bila v Hydeparku ogromna demonstracija železarskih delavcev, ki je protestirala proti slabemu ravnanju in izkoriščanju. Demonstracije se je udeležilo 30.000 delavcev.

Gibanje stavbnih delavcev.

London, 4. junija. Zveza londonskih stavbnih delavcev je sklenila pozvati tiste člane, ki delajo v londonskem pristanišču na takojšnjo stavko. Nadalje je sklenila zveza, da takoj razglasi stavko, če se bodo neorganizirani sprejemali na delo.

Pristaniški delavci.

Southampton, 4. junija. Pristaniški delavci prete z novo stavko, ki bo obsevala 7000 do 8000 mož, ker delodajalci odklanjajo pogajanja o zahtevah.

VSTAJA V ALBANIJI.

Napad na vojake.

Carigrad, 4. junija. Na potu v utrdbo **Peštero** je napadla vstaška četa iz zasede deset turških vojakov ter ubila korporala. Četo so zasledovali in ubili štiri ustaše.

Pred Djakovo.

Solun, 4. junija. **Fadil paša** je pozval v okoličje Djakove zbrane Arnavte, naj se v teku 48 ur razidejo, drugače prične z bojem. **Fadil paša** je razpostavil čete po gričevju.

Grozodejstva.

Solun, 4. junija. Neprenehoma prihajajo poročila o grozodejstvih arnavtskih tolpe proti drugim narodnostim. Blizu **Zelenice** se je izvršil štirikratni umor. Poročajo še o sedmih umorih.

ITALIJANSKO-TURŠKA VOJNA.

Carigrad, 3. junija. Vojno ministrstvo je izdalo sledeči razglas: V noči na 29. maj je bil pri Dorni boj. Italijani so imeli 20 mrtvih. Naslednje jutro se je boj ponovil z italijanskimi infanteristi, ki so šli h gradnji neke ceste. Italijani so imeli zopet izgube. Del prebivalstva iz **Benghazija** je vsled pomanjkanja živil pribežalo v turški tabor. Neki turški oddelek je prišel do **Kophana** in napadel oddelek italijanske kavalrije. 14 Italijanov je bilo mrtvih.

Akcija v Egejskem morju.

Rim, 3. junija. 20.000 mož je pripravljenih, da zasede **Chios**. Na **Smyrno** se pripravljajo napad iz suhega.

Carigrad, 3. junija. Vali iz **Smyrne** je signaliziral različne operacije italijanskih ladij med otokom **Samos** in med obalo. Italijani so napadli štiri jadrenice, ena je ušla, dve sta se pogreznili, četrto so zajeli. Moštvo potopljenih ladij se je rešilo s plavanjem k obali.

Carigrad, 3. junija. Vlada razpošila na vlade noto, v kateri utemeljuje izgon Italijanov.

BOJI V MAROKU.

Vstaja poljema.

Pariz, 4. junija. General **Gouraud** se je vrnil s svojim oddelkom v **Fez**. Zdi se, da je sovražnik popolnoma razkropljen. Brž ko bo položaj ugoden, odpotujeta skupno sultan in poslanik **Regnault**.

Zborovanje zveze mladinskih organizacij.

V Podmoklih na Češkem je zborovala v binkošnih zveza mladinskih organizacij. Navzočih je bilo 177 delegatov in sicer: iz Češkega 133, iz Dunaja 16, iz ostalega Nižje Avstrijskega 14, iz Moravskega 3, iz Slezije 2, iz Zgornje Avstrijskega 2, iz Stajerskega 2, iz Koroške 1, iz Solnograškega 1, iz Bukovine 3. Zborovanja se je udeležilo tudi mnogo gostov. 177 delegatov je zastopalo 251 krajevnih skupin in vplatičnic.

Zborovanje je otvoril zvezni načelnik sodrug Jenschik, ki je v svojem govoru z veseljem poročal o velikem napredovanju mladinskih organizacij. Na zadnjem zveznem zborovanju 1. 1909. je zbor sklenil, da se mora števelio članov v mladinskih organizacijah in krajevnih skupin vsaj podvojiti. Danes lahko z veseljem konstatiramo, da se število članov in krajevnih skupin, ni le podvojilo, temveč potrojilo. Socialno demokratične mladinske organizacije štejejo več članov kakor krščansko socialne in nemške nacionalne skupaj. Zborovalcem so poslale pisne pozdrave mladinske organizacije iz Švedske in iz Drahden. V imenu izvrševalnega odbora nemške socialne demokracije je pozdravil zborovanje sodrug Winarsky, v imenu kluba nemških socialno demokratičnih poslancev sodrug Hillebrand in v imenu čeških mladinskih organizacij sodrug Beck iz Brna.

Sodrug Jenschik je podal nato poročilo o zveznem delovanju. Zveza je izdala v svrhu propagande veliko število letakov in brošur in ustanovila, kjer je bilo le mogoče telovadna društva za svoje člane. Delovanje zveze podpira stranka, prav posebno pa strokovne organizacije.

Urednik glasila mladinskih organizacij sodrug Stern je v svojem poročilu povdarjal, da je pričelo uredništvo izdajati posebne številke, ki obravnavajo aktualna vprašanja kakor narodnostno vprašanje, strokovne organizacije. Prihodnja posebna številka se bo pečala z vprašanjem o delavkah.

Poročevalca o točki »Boj z našimi nasprotniki«, sodruga Hofbauer in Marianek, sta se bavila z nemškimi nacionalci in krščanskimi socialisti. Prvi prikrivajo članom svojih mladinskih organizacij vsak razredni boj in jih pitajo s praznimi nacionalističnimi frazami. Krščanskim socialistom je najboljšo orožje proti našim organizacijam demagogija.

Prihodnja točka dnevnega reda je bila: »Izobraževalno delo in mladinska organizacija«. Poročevalec sodrug Neurath je povdarjal važnost abstinence, dobrih knjižnic in izobrazbo funkcionarjev.

Pri točki »Skupna mladinska organizacija« se je oglašil tudi zastopnik strokovne komisije sodrug Grünwald. Rekel je, da so mladinske organizacije najboljša priprava za strokovne organizacije. Princip nam mora biti, da spada mladinski delavec in mladinska delavka čimprej, tudi v strokovne organizacije.

O »Mladinskem varstvu« je podal referat sodrug Müller. V resoluciji, ki se je sprejela k tej točki, se posebno naglašja varstvo rokodelskih učencev in zahteva po poletnem dopustu za rokodelske učence praktike in mladinske delavce.

Sodrug Svojs je referiral o obrtnih šolah in je posebno ostro posvetil v delovanje krščanskih socialistov na Dunaju, ki se branijo vsake reforme obrtnega šolstva.

Zborovanje je zaključil sodrug Jenschik v pondeljek opoldne, ki je pozivljaj delegate naj neumorno delajo za razvoj mladinskih organizacij, v katerih naj širijo socialistično misel. Popoldne je bila na vrtu »Ljudskega doma« veselica, h kateri se je pripeljalo tudi 300 članov iz mladinskih organizacij v Drahdanih.

Kupujte „Zarjo“.

NOVICE.

* Poskušen samomor obtoženca v sodni dvorani. Pri obravnavi proti poročniku Paterno, morilcu grofica Trigona, je obtoženec poizkusil samomor. Zaletel se je večkrat z vso

silo z glavo v železne drogove kletke ter se zgrudil nezavesten in oblit s krvjo na tla. Prenesli so ga v jetniško bolnišnico. Njegov položaj je zelo nevaren.

* Nenavadna loterija. V Smolensku obstoja loterija, katere glavni dobiček je nevesta. Tudi letos so že vse srečke prodane. Komite izbere vsako leto mlado žensko, za katero srečkajo. Za vsako srečkanje prodajo 5000 srečk. Izbrani »glavni dobiček« mora biti 10 dni doma, da jo obiščejo vsi oni gospodje, ki so kupili srečke. Vsaka srečka veja 1 rubelj. Kadar so vse srečke prodane je takoj zrebanje. Oni, ki zadene, ima pravico, da se takoj poroči z »glavnim dobičkom«. Nevesta dobi od loterije 5000 rubljev dote in ima pravico, da odkloni ženina, a mora v tem slučaju dati od svoje dote ženinu polovico. Odkar obstoja loterija, se je silno redko dogodilo, da bi bila nevesta odklonila ženina.

* Luksus v Ameriki. V minuletem letu je prebivalstvo Zedinjenih držav oziroma njegova kapitalistična smetana izdala za »potrebe« svojega razkošja nič manj nego 1000 milijonov kron. Seznam ameriškega luksusa obsega diamanete, umetnine, čipke in vezanine, šampanjsko in druga draga vina, tobak in tobačne izdelke, nojeva peresa, umetne cvetlice, igrače, parfime, juvele, zlatnino in srebrnino. Od importiranih predmetov stoji na prvem mestu umetnine, diamaniti, čipke in vezanine. Od vseh se je importiralo po 200 milijonov kron. Uvoz tobaka je znašal 150 milijonov kron. Za igrače je plačala Amerika tujini — ponajveč Nemčiji — 45 milijonov kron.

* Ledeniki na Atlantskem oceanu. Iz Londona poročajo, da so vsi poštni parniki, ki vozijo med novim Jorkom in Londonom, opazili 300 do 400 milj južno od mesta, kjer se je pogreznil »Titanic«, ogromne ledenike, vsled česar je promet švedno nevaren.

* Najvišje železnice na vetu. V Evropi je bila pred kratkim še najvišja železnica zobotirna železnica v Švici iz Zermatta na Gornergrat, ki je na najvišji točki dosegla 3018 m nadmorske višine in jebila sploh edina železnica v Evropi, ki se je vzpenjala nad 3000 m. Sedaj jo pa prekaša železnica na Jungfrau, ki doseže na postaji »Eismeer« 3162 metrov višine. Do te postaje je železniški promet že tvorjen. Prihodnja postaja na tej železnici »Jungfraujoch« bo v višini 3396 m in kadar bo železnica dodelana, bo končna postaja v predoru Jungfrau 4075 metrov nad morjem. Dolgo časa je bila najvišja normalna železnica vse Evrope ona čez Brenner na Tirolskem, katere najvišja točka je bila 1367 metrov nad morjem. V Evropi je še več precej visokih železnic kakor: čez Mont Cenis v višini 1338 m, čez Arlberg v višini 1311 m in Gotthardtska železnica v višini 1154 m. Železnico čez Brenne pa prekaša že nekaj let simplonska železnica, ki doseže 1430 metrov višine. Ameriške železnice pa prekašajo evropske prav izdatno, posebno one v Južni Ameriki. Železnice v višini 3000 metrov, ali celo 4000 metrov niso tam nič nenavadnega. V Mehiki so najvišje železnice vse 3000 nad morjem; pri Salazarju 3041 m, na Tremontu 3453 m, na Tenu 3119 m. V Južni Ameriki doseže železnica iz Antafagasta v Bolivijo 3956 m. Pri Palacayji v Boliviji teče železnica v višini 4152 m. V bližini velikanskega gorskega jezera Titicaca izpeljana železnica je 4270 metrov nad morjem in druga železnica od tega jezera k morški obali, ki je bila zgrajena že leta 1873., doseže pri Vincocayji 4470 m višine. V Andskem pogorju je žična železnica, ki spleza celo 4618 metrov visoko. V Južni Ameriki grade neko novo žično železnico, ki bo še za 6 metrov višja. Ali tudi te železnice še niso najvišje. V Boliviji bo v najkrajšem času zgrajena železnica, ki bo šla v višino 4751 metrov nad morjem. Še nekaj višje, samo 35 metrov nižje kakor najvišja evropska gora Montblanc, je slavna železnica Droya v višini 4775 metrov, ki je sploh najvišja železnica na svetu in bo ostala najbrže še dolgo časa, ker projektirana železnica na Montblanc se ne bo mogla vzpeti prav do vrha.

* Tolstoj proti zakonu. Pred kratkem je izspomine na Tolstoja. Med temi je tudi pogovor Tolstoja s soprogo, v katerem se Tolstoj odkrito priznava za nasprotnika zakona. Najprej dal domači učitelj Tolstojevih otrok, Lažurskij,

pravi Tolstoj o zakonu, da je zakon pogreb, potem nadaljuje: »Mož stopa sam dalje; naprti mu težo dveh centov na hrbet, srečen bo, ker je sam. Ampak obesi mu ženo na nogo; ta ga vleče nazaj in ga ovira pri vsakem svobodnem gibanju njegove volje.« Grofica ga je vprašala: »Zakaj si se pa ti oženil?« — Tolstoj: »Takrat še nisem razumel vsega tega.« — Grofica: »Ali hočeš s tem reči, naj svoje naziranje vedno menjavam?« — Tolstoj je žalostno zmajal z glavo in rekel: »Vsak človek naj stremi po popolnosti. Za svojo lastno osebo se ne morem pritoževati čez svoj zakon in poznam tudi resnično srečno zakonsko zvezo. Ali vzlic temu je zakon vse prej kakor praznik: dve bitji se združita, da si medsebojno nalagata bremena.« — Grofica: »Jaz pa menim, da se združita v medsebojno pomoč.« Tolstoj se je žalostno smehljaj: »Gotovo to hočeta; ali kako naj zmoreda to? Kako naj si pomagata? Kot tuja se združita in tuja si ostaneta vse svoje življenje... Oni, ki se hočejo poročiti, naj to tudi store, morda najdejo pot, da si pripravijo srečno življenje. Ali od vsega začetka naj se zavedajo, da vodi ta korakvprepad, da pomeni padec. Potem pa seveda, potem naj zastavijo vso svojo moč v to, da si življenjsko zvezo kolikor mogoče ustvarita srečno — če je to sploh mogoče.«

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in zalaga založba Zarje.
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Martin Kralj
čevljar in izdelovalec gornjih del
Ljubljana, Wolfova ulica 12

se priporoča za vsa v svojo stroko spadajoča dela, ki jih izvršuje hitro, točno in solidno.

Kazenski zagovornik
Dr. Josip Ferfolja
v Trstu
je preselil svojo pisarno v Via delle Acque št. 51l.

„Zarja“ se prodaja v Ljubljani po 8 vin.
v naslednjih tobakarnah:

- Južni kolodvor, na peronu.
Pirnat, Kolodvorska cesta.
Zupančič, Kolodvorska cesta.
Blaž, Dunajska cesta.
Sterkovič, Dunajska cesta.
Fuchs, Marije Terezije cesta
Tivoli, na žel. prel. pri Nar. domu.
Šubič, Miklošičeva cesta.
Šenk, Resljeva cesta.
Kanc, Sv. Petra cesta.
Treo, „
Kušar, „
Podboj, „
Bizjak, Bahoričeva ulica.
Remžgar, Zelena jama.
Svetek, Zaloška cesta.
Sešark, Šelenburgova ulica.
Suhadole Anton, Zelena jama 50.

- Dolenec, Prešernova ulica.
Pichler, Kongresni trg.
Ušeničnik, Zidovska ulica.
Kleinstejn, Jurčičev trg.
Wisiak, Gospodska ulica.
Stiene, Valvazorjev trg.
Košir, Hilšerjeva ulica.
Sušnik, Rimska cesta.
Klanšek, Tržaška cesta.
Elsner, Kopitarjeva ulica
Blaznik, Stari trg.
Kustrin, Breg
Sever, Krakovski nasip.
Državni kolodvor.
Križaj in Kotnik, Šiška
Likar, Glince.
Jezeršek, Zaloška cesta

RAZGLAS.

Članski prispevki in dajatve na podlagi dnevnih mezd, določenih z razpisom mestnega magistrata ljubljanskega z dne 30. januarja 1912. l. št. 42160.

	Določena dnevna mezda		Tedenski prispevek				Mesečni prispevek					Bolniščina (dnevna)		Pogrebščina		
	K	v	delojemalca		delodajalca		delojemalca		delodajalca			K	v	K	v	
			K	v	K	v	K	v	K	v						
A. Za delojemalce:																
I. Za vajece, praktikante in volonterje	1	—	—	12	—	6	—	52	—	26	I. mezdni vrsti	—	60	20	—	
II. Za delojemalce, kojih dnevna mezda ne presega 2 K	1	80	—	22	—	11	—	94	—	47		II. " "	1	08	36	—
III. Za delojemalce z dnevno mezdo nad 2 K do 2 K 30 v	2	20	—	26	—	13	1	14	—	57		III. " "	1	32	44	—
IV. Za delojemalce z dnevno mezdo nad 2 K 30 v do 2 K 60 v . .	2	50	—	30	—	15	1	30	—	65		IV. " "	1	50	50	—
V. Za delojemalce z dnevno mezdo nad 2 K 60 v do 2 K 90 v . .	2	80	—	34	—	17	1	46	—	73		V. " "	1	68	56	—
VI. Za delojemalce z dnevno mezdo nad 2 K 90 v do 3 K 20 v . .	3	10	—	37	—	19	1	61	—	82		VI. " "	1	86	62	—
VII. Za delojemalce z dnevno mezdo nad 3 K 20 v do 3 K 50 v . .	3	40	—	41	—	21	1	77	—	89		VII. " "	2	04	68	—
VIII. Za delojemalce z dnevno mezdo nad 3 K 50 v do 3 K 80 v . .	3	70	—	44	—	22	1	92	—	96		VIII. " "	2	22	74	—
IX. Za delojemalce z dnevno mezdo nad 3 K 80 v	4	—	—	48	—	24	2	08	1	04		IX. " "	2	40	80	—
B. Za delojemalke:																
X. Za vajece, praktikantke in volonterke	—	80	—	10	—	5	—	42	—	21	X. " "	—	48	16	—	
XI. Za delojemalke z dnevno mezdo do 1 K 60 v	1	30	—	16	—	8	—	68	—	34		XI. " "	—	78	26	—
XII. Za delojemalke z dnevno mezdo nad 1 K 60 v do 2 K	1	60	—	19	—	10	—	83	—	42		XII. " "	—	96	32	—
XIII. Za delojemalke z dnevno mezdo nad 2 K do 2 K 40 v	2	—	—	24	—	12	1	04	—	52		XIII. " "	1	20	40	—
XIV. Za delojemalke z dnevno mezdo nad 2 K 40 v do 2 K 80 v . .	2	40	—	29	—	15	1	25	—	63		XIV. " "	1	44	48	—
XV. Za delojemalke z dnevno mezdo nad 2 K 80 v do 3 K 20 v . .	2	80	—	34	—	17	1	46	—	73		XV. " "	1	68	56	—
XVI. Za delojemalke z dnevno mezdo nad 3 K 20 v do 3 K 60 v . .	3	20	—	38	—	19	1	66	—	83		XVI. " "	1	92	64	—
XVII. Za delojemalke z dnevno mezdo nad 3 K 60 v	3	60	—	43	—	22	1	87	—	94		XVII. " "	2	16	72	—
Na podlagi teh dnevnih mezd odmerjena, po pravihli uteme- ljena 60 odstotna bolniščina ter pogrebščina v 20 kratnem znesku dnevne meзде znaša torej:																
a) za moške v																
b) za ženske v																

Ti nastavki so stopili z dnem 1. marca 1912. l. v veljavo in ostanejo veljavni, dokler jih ne spremeni obrtna oblast. Pri preračunanih blagajničnih prispevkov se nedelje ne vpoštevajo in se za celi mesec trajajoče delavsko razmerje šteje povprečno 26 mezdni dni.

Načelstvo okrajne bolniške blagajne v Ljubljani.